

ГРУЗИНСЬКО-УКРАЇНСЬКА МРІЯ

ЧИ ВДАСТЬСЯ
ЗМЕНШИТИ
ЕМОЦІЙНІСТЬ
У ВІДНОСИНАХ
КИЄВА ТА ТБІЛІСІ?

POLICY BRIEF

Ганна Медведєва

Публікація видана в межах Ініціативи з розвитку аналітичних центрів в Україні, яку виконує Міжнародний фонд «Відродження» у партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи (OSIFE) за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні.

Думки та позиції викладені у цій публікації є позицією авторів та не обов'язково відображають позицію Посольства Швеції в Україні, Міжнародного фонду «Відродження» та Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE).

ГРУЗИНСЬКО-УКРАЇНСЬКА МРІЯ

ЧИ ВДАСТЬСЯ ЗМЕНШИТИ
ЕМОЦІЙНІСТЬ У ВІДНОСИНАХ
КИЄВА ТА ТБІЛІСІ?

Ганна Мєдведєва

Чому парламентські вибори-2020 в Грузії важливі для України? Відносини між країнами за останні 15 років певною мірою залежали від домінування в грузинському парламенті однієї з основних партій, мали нерівний характер й часом вибудовувались навколо особистостей. Грузинські вибори-2020 відбудуться за новою системою, яка ускладнює монополізацію влади та підвищує шанси на створення коаліційного парламенту з урахуванням інтересів різних політичних сил. Відтак оновлення грузинського парламенту може відкрити можливість для України та Грузії надати відносинам нової, більш конструктивної динаміки.

1 АУДИТ УКРАЇНСЬКО-ГРУЗИНСЬКИХ ВІДНОСИН

Грузія – важливий стратегічний партнер української держави. Країни об'єднує зовнішньополітичний орієнтир на європейську та євроатлантичну інтеграцію – обидві держави підписали Угоду про асоціацію з ЄС та є учасниками Програми розширеного партнерства НАТО. І Грузія, і Україна протидіють російській агресії на своїх територіях (хоча й у різний спосіб). Оновлена у 2020 році Стратегія нацбезпеки України визначає Грузію країною, стратегічне партнерство з якою сприятиме захисту національних інтересів української держави та зміцненню регіональної безпеки¹. Попри наявність спільних інтересів та викликів, партнерство між Україною та Грузією важко назвати стійким та плідним.

«Золота ера» у відносинах між країнами припадає на часи президентства Віктора Ющенка та Міхеїла Саакашвілі – саме їхня особиста дружба сприяла інтенсифікації контактів між Україною та Грузією. Утім поживавлена комунікація між державами здебільшого не виходила за межі заяв та символічних жестів, які часто не втілювались у конкретні дії². У Грузії часом згадують, що Україна не достатньою мірою підтримала грузинів під час російсько-грузинської війни 2008 року (хоча із цим можна не погодитись: Віктор Ющенко був одним з трьох президентів, які відвідали Тбілісі під час війни; Україна

надала Грузії військову допомогу). Відсутність плану дій стала більш помітною після зміни влади в Україні: за президентства Віктора Януковича відносини з Грузією відійшли на другий план, передусім через ідеологічну прірву між очільником української держави та Саакашвілі.

У 2015 році Петро Порошенко запросив Міхеїла Саакашвілі та його команду реформаторів до роботи на держслужбі в Україні. Відтоді колишній президент Грузії став вагомим фактором (або радше – подразником) у відносинах між країнами. Політичні опоненти Саакашвілі, представники партії «Грузинська мрія – Демократична Грузія» («ГМ»), які знаходяться при владі з 2012 року, бурхливо відреагували на призначення головою Одеської Обласної Державної Адміністрації політика, проти якого в Грузії були відкриті кримінальні провадження. Не сприяла партнерству між Україною та Грузією і політика налагодження економічної та гуманітарної співпраці з Росією, яку «ГМ» проводить вже 8 років³.

Через Саакашвілі відносини між країнами були поставлені на паузу, і Україна майже зникла з інформаційного простору Грузії, з'являючись у новинах часто саме у зв'язку зі змінами у політичній кар'єрі грузинського експрезидента⁴. Чергова така зміна – призначення Саакашвілі головою Виконавчого комітету Національної

¹ Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України», 2020. <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

² Гайдай, Д. Аудит зовнішньої політики: Україна - Грузія. Центр «Нова Європа», 2016. http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Audit-zovnishnoyi-polityky_Ukr_Gruzyya_ukr_inet.pdf

³ Sirbiladze, I. A decade of Russian-Georgian relations: Key patterns and things to watch. Georgian Foundation for strategic and international studies, 2020. <https://www.gfsis.org/publications/view-opinion-paper/144>

⁴ Медведєва, Г. М'яка сила України в регіоні. Що змінилось за президентства Володимира Зеленського? Кейси Білорусі, Грузії, Молдови, Казахстану та Росії. Центр «Нова Європа», 2020. http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2020/07/Soft-power_01-94_inet_ukr.pdf

Чи вдасться зменшити емоційність у відносинах Києва та Тбілісі?

ради реформ України вже за президентства Володимира Зеленського – призвела до відкликання грузинського посла з Києва для консультацій у Тбілісі. У комунікації з грузинськими партнерами, що передувала такому рішенню, українська влада поводитись доволі зневажливо та демонструвала байдужість до реакції Грузії. Після сплеску уваги з боку грузинських медіа до України, пов'язаного з цієї ситуацією, інформаційний простір Грузії знову зосередився на внутрішніх проблемах та безпекових викликах регіону.

2 ЧИМ УНІКАЛЬНІ ГРУЗИНСЬКІ ПАРЛАМЕНТСЬКІ ВИБОРИ 2020 РОКУ?

По-перше, зміною правил гри. Під тиском громадянського суспільства («Ніч Гаврилова»⁵) та закликів до лібералізації виборчого процесу з боку ЄС та США грузинський парламент у червні 2020 року змінив виборче законодавство. Згідно зі змінами, парламентські вибори цього року відбудуться зі зменшеною кількістю мажоритарних парламентаріїв – 30 замість 73 (кількість місць за пропорційною системою збільшується з 77 до 120); бар'єр для проходження партій до парламенту становитиме лише 1%, а партія, яка отримує менш як 40,54% підтримки, не зможе сформувати парламентську більшість⁶. Очікується, що зміни допоможуть новим політичним силам потрапити в парламент, а двом основним партіям («ГМ» та «Єдиний національний рух», який бере участь у виборах разом із об'єднаною опозицією «Сила в єдності» («ЄНР»)), найімовірніше, доведеться формувати коаліцію з невеликими партіями. Коаліції у грузинському парламенті не було з 2003 року. До участі у виборах зареєстрована рекордна кількість партій: 66⁷.

Понад те, парламент запровадив гендерні квоти, згідно з якими щонайменше 30 місць у

⁵ Масштабні мітинги в Тбілісі у червні 2019 р. через участь в засіданні Міжпарламентської асамблеї православ'я депутата Держдуми Росії Сергія Гаврилова, який вважає незворотнім визнання Росією як незалежних держав регіонів Грузії – Абхазії і Південної Осетії. <https://www.radiosvoboda.org/a/georgia-protest-gallery/30012077.html>

⁶ Паресишвили, М. Эхо Кавказа, 11 сентября 2020. <https://www.ekhvokavkaza.com/a/30833006.html>

⁷ CEC: 66 parties to run in 2020 parliamentary elections. Agenda.ge, 5 Sept. 2020. <https://agenda.ge/en/news/2020/2744>

партійних списках закріплено за жінками⁸. Це значний крок для Грузії, у поточному складі парламенту якої 90% – чоловіки^(ibid).

По-друге, можливістю встановити рекорд із правління однієї партії. Жодній із грузинських партій ще не вдавалося триматися при владі більше ніж два строки, але «ГМ» має шанси створити прецедент. Затягність, з якою «ГМ» проводить передвиборчу кампанію, використання адмінресурсу та тиску на виборців⁹, а також ігнорування численних та наполегливих закликів з боку західних партнерів утриматись від порушень, говорять про бажання не втрачати контроль над країною у будь-яку ціну та стати першою партією в Грузії, яка буде правити третій строк поспіль. Понад те, «ГМ» та «ЄНР» формують свої візії майбутнього країни здебільшого через критику одне одного, що виливається під час кампанії-2020 у вкрай емоційну комунікацію та сутічки між прихильниками партій. У суспільстві зростає запит на конструктивніші підходи у політиці: 80% населення воліли б бачити в державі нову політичну силу¹⁰.

По-третє, обставинами, на тлі яких розгортається передвиборча кампанія: COVID-19 та поглиблення економічних проблем. Грузія належить до країн, які у перші півроку від початку пандемії успішно стримували її розповсюдження. Більшість грузинів (82%) були задоволені тим, як

влада бореться з вірусом¹¹. Рішучість та цілеспрямованість, з якою прем'єр-міністр Грузії Ігорі Гахарія узяв контроль над ситуацією, допомогла йому збільшити свій рейтинг у півтора раза – з 39% у листопаді 2019 року¹² до 63% у липні 2020 року¹³. Не дарма саме Гахарія «ГМ» зробила номером один у своєму передвиборчому списку. Рейтинг цієї партії у згаданий період зріс з 23%¹⁴ до 33%¹⁵.

Водночас жорсткі карантинні заходи поглибили ті проблеми, які ще до пандемії турбували грузинів найбільше: безробіття, високі ціни та бідність. Під час опитування IRI 64% громадян зазначили, що їхнє економічне становище погіршилось через COVID-19¹⁶. За прогнозами Європейського банку реконструкції та розвитку, внаслідок пандемії ВВП Грузії знизиться на 5,5%¹⁷. Карантинні обмеження завдали серйозного удару туризму, який становить 1/5 ВВП країни^(ibid). Новий парламент матиме якнайшвидше запропонувати рішення для боротьби із кризою.

⁸ Lomsadze, G. Georgia takes on male-dominated parliament with gender quotas. Eurasianet, 13 Jul. 2020. <https://eurasianet.org/georgia-takes-on-male-dominated-parliament-with-gender-quotas>
⁹ Georgia election watch. The National Democratic Institute, October 2020. https://www.ndi.org/sites/default/files/NDI_Georgia_Election_Watch_Bulletin_ENG_V%20final.pdf
¹⁰ Results of Public Opinion Polls: Elections and Participation in Politics. TI Georgia, 19 June 2020. <https://transparency.ge/en/post/results-public-opinion-polls-elections-and-participation-politics>

¹¹ Public Opinion Survey: Residents of Georgia. IRI, August 2020. https://www.iri.org/sites/default/files/iri_poll_presentation-georgia_august_2020.pdf
¹² Public Opinion Survey: Residents of Georgia. IRI, Sept-Oct 2019. https://www.iri.org/sites/default/files/wysiwyg/georgia_poll_11.18.2019_final.pdf
¹³ Public Opinion Survey: Residents of Georgia. IRI, June-July 2020. https://www.iri.org/sites/default/files/iri_poll_presentation-georgia_june_2020_general-aug_4_corrections_1.pdf
¹⁴ Public Opinion Survey: Residents of Georgia. IRI, Sept-Oct 2019. https://www.iri.org/sites/default/files/wysiwyg/georgia_poll_11.18.2019_final.pdf
¹⁵ Public Opinion Survey: Residents of Georgia. IRI, June-July 2020. https://www.iri.org/sites/default/files/iri_poll_presentation-georgia_june_2020_general-aug_4_corrections_1.pdf
¹⁶ Public Opinion Survey: Residents of Georgia. IRI, August 2020. https://www.iri.org/sites/default/files/iri_poll_presentation-georgia_august_2020.pdf
¹⁷ Reuters: EBRD Cuts 2020 GDP Forecasts for Georgia, Armenia and Azerbaijan. Georgia Today, 13 May 2020. <http://georgiatoday.ge/news/21120/Reuters%3A-EBRD-Cuts-2020-GDP-Forecasts-for-Georgia%2C-Armenia-and-Azerbaijan>

Чи вдасться зменшити емоційність у відносинах Києва та Тбілісі?

По-четверте, погіршенням безпекової ситуації у регіоні. У зовнішній політиці Грузія зберігає нейтралітет щодо Нагірного Карабаху та пропонує послуги медіації у перемовинах між Азербайджаном та Вірменією. Водночас всередині країни зростає напруга між представниками вірменських та азербайджанських меншин, пов'язана із конфліктом.

ФАКТОРИ, ЯКІ МАТИМУТЬ ВПЛИВ НА ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ ВИБІР ГРУЗИНІВ:

– **COVID-19**, який набирає обертів та може 31 жовтня 2020 року зіграти вже проти «ГМ», збільшивши шанси їхніх опонентів. Це залежить від того, чи зможе влада впоратись із другою хвилею вірусу, маючи послаблену економіку та збіднілих громадян.

– **Значна кількість виборців, які не визначилися** (близько 20%¹⁸). Ця категорія виборців не бачить свою партію поміж зареєстрованих та не вірить у можливість змін. Відвідають такі виборці ділянки у день голосування або залишаться вдома, захочуть зберегти статус-кво із домінуванням «ГМ» у грузинській політиці або ні, залежатиме значною мірою від масштабу пандемії та відповіді влади на неї.

– **Порушення виборчого кодексу.** На можливе використання «ГМ» адмінресурсу вказують доповіді грузинського філіалу Transparency

International¹⁹ та місцевих спостерігачів за виборами²⁰. Американські дипломати та держслужбовці, а також генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг закликали всіх учасників виборів утриматись від дій, які можуть стати на заваді проведенню демократичних виборів. Також зафіксовані випадки відвертої підтримки «ГМ» з боку верхівки Грузинської православної церкви (ГПЦ)²¹, яка має неабиякий вплив на грузинське населення.

– **Інформаційне втручання Росії.** Останніми роками в Грузії зростає кількість НУО та медіа, які отримують фінансування з Росії. За даними розслідування Dossier Center партія «Альянс Патріотів Грузії» («АП») також функціонує на російські кошти²². За місяць до виборів на сервери Міністерства охорони здоров'я було здійснено кібератаку – спостерігачі вважають, що за спробами зламу стоїть Росія і що слід очікувати подальших кібернападів з РФ²³.

¹⁸ Паресишвили, М. Рейтинг сердца против рейтинга мечты. Эхо Кавказа, 17 сентября 2020. <https://www.ekhokavkaza.com/a/30844466.html>

¹⁹ Паресишвили, М. «Двадцатка» «Мечты» под прицелом. Эхо Кавказа, 11 сентября 2020. <https://www.ekhokavkaza.com/a/30834002.html>

²⁰ АМЮГ опубликовала промежуточный доклад по мониторингу парламентских выборов. Civil.ge, 17 сентября 2020. <https://civil.ge/ru/archives/368470>

²¹ Паресишвили, М. Слово лейбористов, или Сурков и другие тени. Эхо Кавказа, 22 сентября 2020. <https://www.ekhokavkaza.com/a/30852458.html>

²² Russian Watchdog: Kremlin Interferes in Georgia Polls, Aids Alliance of Patriots. Civil.ge, August 2020. <https://civil.ge/archives/363628>

²³ Орагвелидзе, И. Отечество в кибербезопасности. Эхо Кавказа, 25 сентября 2020. <https://www.ekhokavkaza.com/a/30858256.html>

3 ЯКІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО-ГРУЗИНСЬКИХ ВІДНОСИН МОЖЕ СТВОРИТИ ОНОВЛЕННЯ ГРУЗИНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ?

Можливі результати виборів не призведуть до кардинальних трансформацій у відносинах між Україною та Грузією, але через зміни у виборчій системі найбільшим партіям («ГМ» та «ЄНР») доведеться шукати консенсусу з іншими політичними силами. Новий розподіл сил у парламенті може відкрити певні можливості для інтенсифікації співпраці між країнами. Основні сценарії формування парламенту:

№1 – коаліційний парламент: «ГМ» + опозиційні партії.

Ймовірність: висока (згідно з опитуваннями, «Мрія» залишається найпопулярнішою партією (33% підтримки), але її шанси знову отримати більшість у парламенті незначні). Демонізація «Грузинської мрії» відкриє можливість до ухвалення рішень, які будуть враховувати ширший спектр політичних позицій, але домінувати у коаліції все одно буде «ГМ».

№2 – статус-кво: збереження «ГМ» парламентської більшості.

Ймовірність: середня (залежить, зокрема, від ефективності «ГМ» у боротьбі з новою хвилею пандемії та масштабу застосування адмінресурсу).

№3 – коаліційний парламент: «ЄНР» + опозиційні партії.

Ймовірність: низька. Рейтинги «ЄНР» (15%

підтримки)²⁴ не дають їй підстав сподіватись на отримання парламентської більшості, тому партії доведеться шукати партнерів у коаліцію.

ЄС та НАТО. У минулому чинна грузинська влада не вітала «пакетний підхід» з боку ЄС та НАТО до України та Грузії, зокрема, й через те, що українська держава досі впроваджує реформи, які в Грузії вже реалізовані, а рівень підтримки українцями євроатлантичного напрямку нижчий, ніж серед грузинів²⁵. Є підстави вважати, що за сценаріями №1 та №2 це ставлення може продовжитись й надалі. Активізація спільної роботи на євроінтеграційному треку стане можливою, якщо Україна зможе запевнити партнера у відданості реформам та продемонструвати конкретні успіхи на цьому напрямку (реформа правосуддя, боротьба з корупцією тощо). Ці питання варто було б комунікувати не на рівні заяв про наміри, а у формі звітів про виконані роботи. Українська влада також має активніше інформувати грузинських партнерів щодо питання підтримки українцями інтеграції у НАТО, а також поступу країни у наближенні до стандартів Альянсу.

Ймовірна коаліція на чолі з «ЄНР» матиме більш прозахідний порядок денний, що сприятиме поживленню контактів між Україною та Грузією. Виходячи з попередньої історії відносин, така інтенсифікація та глибока дружба між країнами не обов'язково виллється у реалізацію конкретних заходів. Цей сценарій допоможе перезавантажити відносини між Україною та Грузією, якщо країни зможуть створити

²⁴ Public Opinion Survey: Residents of Georgia. IRI, August 2020, https://www.iri.org/sites/default/files/iri_poll_presentation-georgia_august_2020.pdf

²⁵ Гайдай, Д. Аудит зовнішньої політики: Україна - Грузія. Центр «Нова Європа», 2016. http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Audit-zovnishnoyi-polityky_Ukr_Gruzyya_ukr_inet.pdf

реалістичну стратегію співпраці та крок за кроком реалізовувати її у наступні декілька років.

На тлі погіршення безпекової ситуації у Нагірному Карабасі НАТО посилює свою співпрацю з Грузією, наголошуючи на стратегічній важливості Чорноморського регіону для Альянсу. Чинна грузинська влада вітає активізацію співпраці, і це ставлення зберігатиметься і за сценаріями № 1 та № 3. Більшість із невеликих партій, які мають шанси потрапити у парламент, наголошують на необхідності спільно з іншими країнами регіону посилювати безпеку Чорноморського басейну. Партії «Лело за Грузію» та «Єдина Грузія – демократичний рух» у своїх програмах вказують на необхідність об'єднувати зусилля з Україною, а «Стратегія Агмашенебелі» пропонує також створити нові формати комунікації (Грузія-Україна-Туреччина). Україна може долучитися до процесів зміцнення безпеки в Чорноморському регіоні (наприклад, через активнішу участь у спільних військових навчаннях, які відбуваються у Грузії) та інтенсивніше інтегруватися у спільноту країн НАТО.

Протидія російській агресії. Наразі не має свідчень на користь того, що «ГМ» змінить «прагматичний, але принциповий підхід» у відносинах із Росією, який знаходить підтримку серед населення (75% грузинів «за» діалог із РФ)²⁶. Цей підхід полягає у розділенні двох сфер: співпраця в економічній та гуманітарній сфері відбувається окремо від комунікації питання територіальної цілісності Грузії. На

рівні ООН Грузія засуджує російську агресію на своїй території (Україна приєднується до цих заяв). У 2019 році Грузія висловила протест проти повернення права голосу російській делегації у ПАРЄ, яку позбавили можливості голосувати через анексію Криму. Попри те, що серед представників «ГМ» є прихильники більш активної безпекової співпраці з Україною та спільної боротьби з російською агресією²⁷, чинна влада навряд чи буде налаштована змінювати поточну політику щодо Південної Осетії та Абхазії («стратегічне терпіння») та вступати у відверту конфронтацію з Росією з цього приводу. Відтак за сценаріями №1 та № 2 можливості співпраці України з Грузією задля протидії агресії Росії виглядають доволі обмеженими.

Додаткові можливості для активізації відносин між Україною та Грузією можуть виникнути за сценарієм №2, якщо серед коаліційної меншості будуть політики, які приділятимуть питанню регіональної співпраці більше уваги, ніж «ГМ». Майданчиком для комунікації між українськими та грузинськими депутатами може бути формат міжпарламентських «груп дружби». У рамках цього сценарію можлива плідніша співпраця у сфері боротьби з російською пропагандою та зростанням м'якої сили РФ у регіоні та скоріша реалізація ідеї з формування парламентської асамблеї Україна-Грузія-Молдова. Асамблея сприятиме комунікації безпекових питань, включно з питанням протидії російській агресії. Активізація співпраці можлива і за сценарієм №3, але також на рівні риторики. Радикальні кроки «ЄНР», зокрема й загострення конфронтації з РФ, не знайдуть підтримки ані серед парламентарів, ані серед населення.

²⁶ *Public Opinion Survey: Residents of Georgia. IRI, June-July 2020.*
https://www.iri.org/sites/default/files/iri_poll_presentation-georgia_june_2020_general-aug_4_corrections_1.pdf

²⁷ *Інтерв'ю з грузинським народним депутатом, партія «Грузинська мрія», травень 2020*

Водночас мало ймовірно, що за будь-яким сценарієм парламент піде на компроміси Росії у питанні окупованих територій (82% грузинів вбачають у РФ політичну загрозу, а 72% вважають, що агресія Росії щодо Грузії триває)²⁸. Позаяк у «ГМ» заявляли, що у жодному разі не створять коаліції з «Альянсом Патріотів», можна припустити, що «мрійники» не бачать себе у кампанії з відверто проросійськими партіями і з-поміж партій-переможців обиратимуть помірковану політичну силу.

Міхеїл Саакашвілі. Попри те, що у грузинському експертному середовищі поширеною є думка, що «одна людина не може мати вирішального впливу на відносини між країнами»²⁹, фактор Саакашвілі залишатиметься важливим у дипломатичних відносинах України з Грузією. Ставлення грузинів до свого колишнього президента поляризоване, а його давніші опоненти – «ГМ» – й надалі болісно реагують на діяльність Саакашвілі в Україні, а також на використання ним державних посад як трибуни для висловлювань на адресу своїх політичних супротивників у Грузії. Від того, наскільки конструктивно Україна комунікуватиме події навколо Саакашвілі (та чи комунікуватиме взагалі), значною мірою залежатиме перезавантаження відносин між країнами.

За будь-яким сценарієм українські політики можуть скористатися можливістю перегорнути сторінку та привітати результат волевиявлення грузинського народу, якщо воно було здійснене під час вільних та чесних виборів, та не демонструвати симпатій до окремих політичних

сил у Грузії. Це б могло надати більш позитивної та конструктивної динаміки у відносинах між країнами.

Економічна співпраця. Економічне співробітництво між Україною та Грузією буде більш залежним від тривалості та наслідків COVID-19 для економік обох країн, ніж від складу нового парламенту. Частка грузинських товарів у загальному обсязі української торгівлі незначна (до 1%³⁰), тоді як частка України у загальному товарообігу Грузії сягає 5%. Серед усіх країн-торговельних партнерів Грузії Україна посідає 6 місце за товарообігом, 5 місце за обсягами експорту товарів та 6 місце за обсягами імпорту товарів³¹. На тлі заборони на прямі перельоти з РФ до Грузії, яка діє з 2019 року, кількість туристів з України до Грузії за 2019 рік зросла на 20%³². У постпандемічному світі ця динаміка буде поступово відновлюватись, зміцнюючи як економічну співпрацю між країнами, так і «народну дипломатію».

У 2019 році у Києві відбулося засідання представників ГУАМ (Грузії, Азербайджану, Молдови та України), які здійснили нову спробу посилити регіональне економічне співробітництво. Георгі Гахарія, який представляв під час заходу Грузію, пообіцяв, що докладе максимум зусиль для поживлення

²⁸ *Public Opinion Survey: Residents of Georgia. IRI, June-July 2020.* https://www.iri.org/sites/default/files/iri_poll_presentation-georgia_june_2020_general-aug_4_corrections_1.pdf

²⁹ *Інтерв'ю з грузинським аналітиком, вересень 2020*

³⁰ *Державна служба статистики України. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами у 2019 році.* <http://www.ukrstat.gov.ua/>

³¹ *Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Грузією. Посольство України в Грузії, квітень 2020.* <https://georgia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/torgoveln-ekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrayinoyu-ta-gruziiyeyu>

³² *Georgia: 5 Months of Sanctions Sees 100,000 Russians Less, But 215,000 More Other Tourists.* *Georgia Today*, 29 December 2019. <http://georgiatoday.ge/news/18881/Georgia%3A-5-Months-of-Sanctions-Sees-100%2C000-Russians-Less%2C-But-215%2C000-More-Other-Tourists>

Чи вдасться зменшити емоційність у відносинах Києва та Тбілісі?

такого партнерства. Зі свого боку, Володимир Зеленський запропонував перетворити ГУАМ на регіональну платформу економічної співпраці. За сценаріями №1 та №2 така співпраця продовжиться зі збереженням ключових стейкхолдерів цієї комунікації, що допоможе реалізовувати послідовну політику на цьому напрямку, на кшталт створення зони вільної торгівлі між країнами-учасницями. Сценарій №3 також є сприятливим для розвитку регіональної економічної співпраці, позаяк у минулому Саакашвілі був одним із ініціаторів відновлення роботи ГУАМ.

«ГМ» прописує у своїй програмі намір посилити роль Грузії у розвитку регіональних транспортних маршрутів. Це збігається з інтересами України, яка зацікавлена у можливостях транспортних коридорів Європа-Кавказ-Азія як альтернативних шляхів в обхід Росії та має намір розвивати маршрути з Китаю та Індії через Азію та країни ТРАСЕКА на Східну Європу і країни Балтики.

Автокефалія Української Православної Церкви (УПЦ). За сценаріями №1 та №2 питання визнання незалежності УПЦ з високою ймовірністю не з'являтиметься на порядку денному в Грузії. Офіційно Грузинська православна церква не підтримала отримання Україною Томосу, і цю позицію поділяють як президентка Грузії, так і представники партії «Грузинська мрія». Основною причиною є побоювання, що Російська православна церква, яка наразі визнає Абхазію та Південну Осетію юрисдикцією ГПЦ, може змінити цю позицію, і Грузія втратить релігійний зв'язок з окупованими територіями. З огляду на те, що «ГМ» не настільки активно просуває західні цінності, як це робив «ЄНЦ», «мрійники» є

більш комфортною політсилою для церкви³³. Під час парламентської передвиборчої кампанії священники ГПЦ нерідко беруть участь в агітації за «ГМ»³⁴. Підтримка з боку грузинського патріархату, діяльність якого схвалюють 85% грузинів³⁵, важлива для рейтингу «ГМ». Партія продовжуватиме дотримуватися єдиної із церквою лінії у політичних питаннях, зокрема, і щодо автокефалії УПЦ.

Водночас серед представників грузинської церкви є прозахідні священники, які відкрито підтримували отримання Україною Томосу. Наразі ці групи є не достатньо впливовими, щоб змінити публічну думку або принаймні знов привернути увагу до цього питання. За сценарієм №3 ліберальніше крило церкви має шанси отримати підтримку з боку влади та поступово змінювати дискурс та суспільну думку навколо автокефалії УПЦ. Варто зазначити, що з боку України питання автокефалії в Грузії майже не комунікується – бракує заходів та медіаматеріалів на цю тему, які б пояснювали позицію української держави.

³³ *Інтерв'ю з грузинською експерткою, вересень 2020*

³⁴ *Паресишвили, М. Слово лейбористов, или Сурков и другие тени. Эхо Кавказа, 22 сентября 2020. <https://www.ekhokavkaza.com/a/30852458.html>*

³⁵ *Public Opinion Survey: Residents of Georgia. IRI, June-July 2020. https://www.iri.org/sites/default/files/iri_poll_presentation-georgia_june_2020_general-aug_4_corrections_1.pdf*

4 РЕЗЮМЕ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Головна можливість, яку створюють парламентські вибори в Грузії для українсько-грузинських відносин – перезавантаження комунікації, позбавлення її надмірної емоційності та перехід до конструктивного спілкування. Оновлення грузинського політичного істеблішменту – шанс для обох країн нарешті розробити довгострокову стратегію щодо розвитку відносин, посилити співпрацю в рамках європейської та євроатлантичної інтеграції, а також у сфері безпеки. Це і можливість переглянути свої комунікаційні політики та краще інформувати населення обох країн один про одного.

РЕКОМЕНДАЦІЇ УКРАЇНИ

- Незалежно від результатів виборів Київ має вітати результат чесних та вільних виборів в Грузії, не обираючи сторону та уникаючи необдуманих заяв. Україна зможе розвивати свої відносини з Грузією за взірцем свого партнерства зі США та розбудовувати основу для стабільної підтримки з боку грузинського парламенту, яке не залежить від домінування жодної з основних партій. Україна має бути серед перших країн, які запланують зустріч з новим прем'єр-міністром Грузії одразу після його/її призначення.
- Варто виходити з того, що робота Саакашвілі у нацраді реформ в Україні не є суто внутрішньополітичним питанням, тому українським політикам слід конструктивно реагувати на занепокоєння, які може висловлювати нова влада і, за потреби, оприлюднювати заяви з офіційною позицією України щодо діяльності експрезидента Грузії. Позаяк Саакашвілі може залишитись

частиною української політики, він також має корегувати свій комунікаційний стиль.

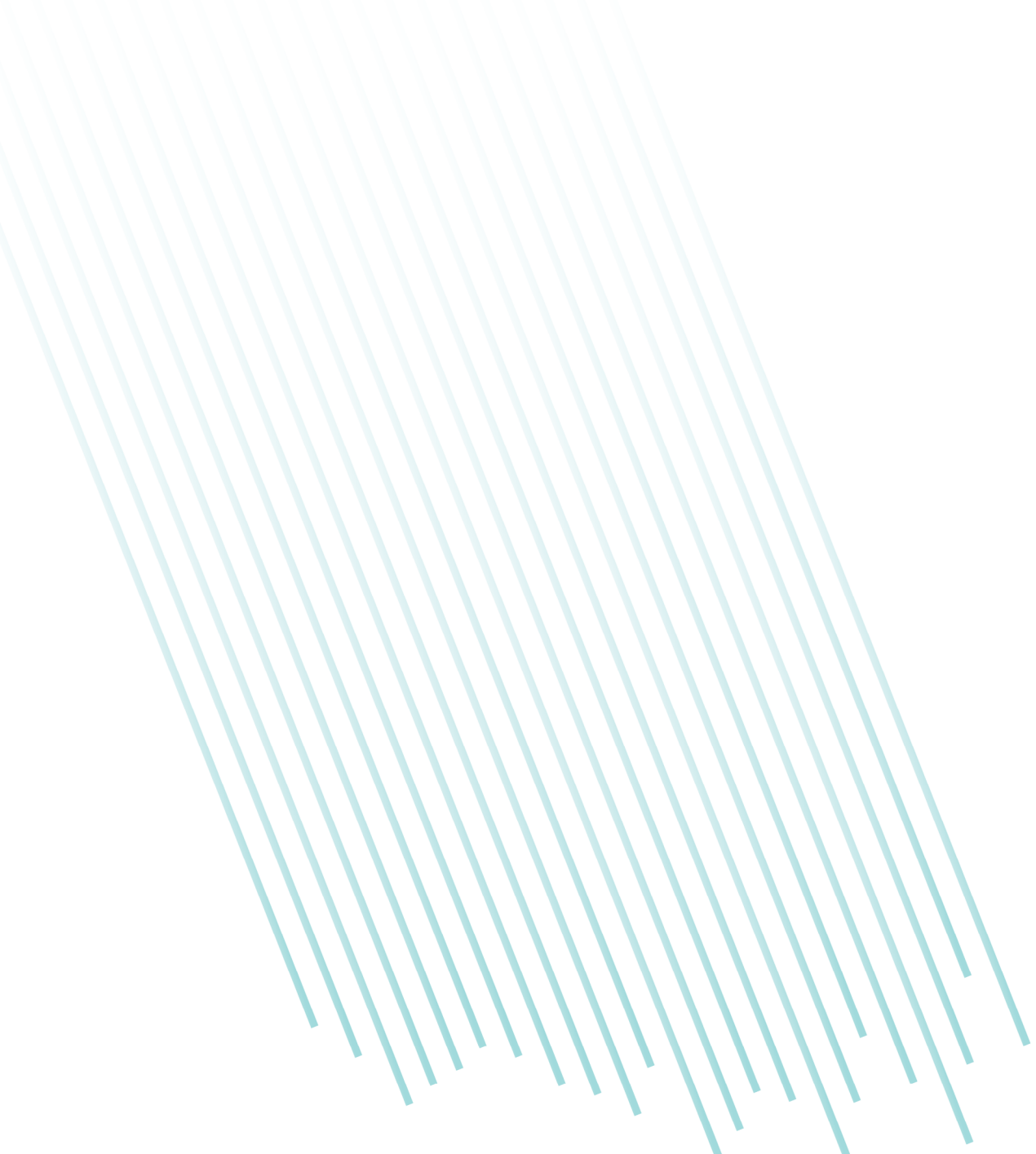
- Демонстрацією неупередженості щодо будь-якої грузинської влади та проактивної позиції України буде розробка драфту довгострокової стратегії, який українські політики зможуть представити для обговорення новому парламенту одразу по його формуванні. Варто також створити task force для координації розробки та втілення цієї стратегії.
- За будь-яким сценарієм виборів грузинська влада вітатиме успіхи України у реформуванні та сприйматиме наміри українських партнерів щодо співпраці на євроінтеграційному напрямку серйозніше. Прискорення реформ має супроводжуватись належною комунікацією виконаної роботи, наприклад під час українсько-грузинських форумів, в яких братимуть участь і лідери громадянського антикорупційного руху України. Платформою для міжурядової комунікації з цього питання може бути Стратегічна рада високого рівня, яку було створено наприкінці 2019 року.
- Україна могла б скористатися посиленням уваги НАТО до Грузії задля поглиблення безпекової співпраці з Альянсом та Грузією. Однією з форм співпраці могла б бути і спільна із грузинськими партнерами участь у підготовці нової Стратегії НАТО. Окрім посилення участі українців у спільних військових навчаннях, варто організувати окремі українсько-грузинські тренінги, які б надавали можливість українським експертам поділитися своїм практичним досвідом з військовими Грузії.
- В економічній сфері Україна має зберігати послідовність, а також розвивати регіональне партнерство, зокрема, докласти зусиль

Чи вдасться зменшити емоційність у відносинах Києва та Тбілісі?

до створення зони вільної торгівлі з країнами ГУАМ. Варто також запропонувати грузинським партнерам нові маршрути у напрямку Європа-Кавказ-Азія і назад у рамках ТРАСЕКА та взаємовигідні логістичні рішення для їхньої реалізації.

- Брак інформації про розвиток подій в Україні, включно зі змінами суспільної думки щодо НАТО та прогресу української держави на євроінтеграційному та євроатлантичному треках можуть компенсувати престури для грузинських журналістів і блогерів, а також ознайомчі поїздки для грузинських аналітиків в Україну. Слід також заохочувати проведення заходів та створення медіаматеріалів, які б дозволили привернути увагу грузинів до питання незалежності УПЦ та створити суспільну дискусію навколо цієї теми.

- <http://neweurope.org.ua/>
- info@neweurope.org.ua
- <https://www.facebook.com/NECUkraine/>
- https://twitter.com/NEC_Ukraine